

1. Stav mobility v mestách SR

Súčasný stav mobility našich miest sa prejavuje stále zhoršujúcimi dopravnými, bezpečnostnými a ekologickými (v plnom rozsahu) pomermi.

Najvypuklejším prejavom zlyhávania obslužnosti mesta je neschopnosť zabezpečiť podmienky pre prepravu osôb a dopravu tovarov a služieb. Nevhodné podmienky sa prejavujú najvypuklejšie v dopravných zápchach, spôsobujúcich citelné časové straty všetkých užívateľov dopravných prostriedkov - hromadnú dopravu osôb nevynímajúc, pričom denná prax dokazuje, že jednou z rozhodujúcich podmienok nielen spokojnosti obyvateľov, ale aj vlastnej funkčnosti mesta je kvalitná, rýchla, bezpečná dynamická a tiež aj statická doprava na jeho území. Stále častejšie a širšie sa vyskytujúci dopravný chaos (nefunkčnosť, zastavenie dopravy) v našich mestách je zapríčinený jednak enormným nárastom automobilovej dopravy, výrazne obmedzujúcej ostatné druhy dopravy, ale aj nevhodnou lokalizáciou rôznych aktivít spolu s neregulovaným rozvojom miest a ich zázemí a vybavenia. z tohto následne vyplývajúce neprimerané dopravné nároky v konkrétnych územiach, výrazne prekračujú kapacitné možnosti komunikácií všetkých rádov a druhov.

Dopravný kolaps v našich mestách však neodstráni iba výstavba ich obchvatov, pretože drvivá väčšina dopravy práve v nich začína a končí.

Celá problematika je natoľko rozsiahla, širokospektrálna, časovo a odborne náročná, že je možné ju obsiahnuť len postupne, vytypovaním priorít a naliehavosti riešenia jednotlivých problémov, aby sa zamedzilo nezvratným škodám pri rozvoji našich miest.

Rozhodujúcimi príčinami kritického stavu v doprave sú:

- enormný/nekontrolovaný nárast automobilovej dopravy
- nesystémový prístup k riešeniu dopravných problémov v mestách
- absencia základných nástrojov riešiacich mestskú mobilitu – zodpovedné a dôsledné územné plánovanie, vrátane dostatočne podrobnej dopravno-inžinierskej časti, ktorá sa zaoberá dopravnými vzťahmi a ich uspokojovaním
- nedostatočná legislatíva, ktorá neumožňuje navrhovať a využívať potrebné regulačné

opatrenia v automobilovej doprave

- nedôslednosť a benevolencia pri kontrole dodržiavania uplatnených regulačných opatrení
- nedostatočne personálne a materiálne vybavené útvary štátnej a verejnej správy, ktorá riadi a rozhoduje vo veciach dopravy
- nedostatočný počet odborníkov a vedecko-výskumnej základne v celej dopravnej sfére

2.Odporúčania na zlepšenie mobility

Pracovná skupina odborníkov, ktorej členovia zastupovali spoločenské organizácie stavebných inžinierov, architektov a parkovania (Slovenský zväz stavebných inžinierov - SZSI, Spolok architektov Slovenska - SAS a Slovenská parkovacia asociácia - SPA) a stavovské komory stavebných inžinierov (Slovenská komora stavebných inžinierov- SKSI a Slovenská komora architektov - SKA) **, vypracovala analýzu príčin skutkového stavu mobility v našich mestách a z nej vyplývajúcich záverov, navrhla súbor odporúčaní,** pri splnení ktorých, možno reálne očakávať podstatné a najmä pozitívne zmeny v dopravnom správaní sa v miest Slovenskej republiky.

Odporúčania vyplývajúce z jednotlivých častí spracovanej analýzy hlavných príčin dopravného chaosu v našich mestách, sú nasmerované na postup možného zlepšovania dopravnej situácie, s cieľom dosiahnuť trvalo udržateľný rozvoj dopravy, pri zlepšovaní životného prostredia.

Odporúčenia pre zvýšenie úrovne a kvality sú definované podľa jednotlivých častí nasledovne:

Územnoplánovacia činnosť:

- Ochrana sídiel pred neriadenou expanziou motorizmu, návrat k používaniu hromadnej dopravy, podpora bicyklizácie a pešieho pohybu, zabezpečenie diferencovanej, ekologickejšej dopravnej obsluhy a prepravy tovarov po území sídiel so zamedzením nežiaduceho tranzitu motorovej dopravy.
- Vo vzájomnej spolupráci kompetentných rezortov dopracovanie nového stavebného zákona a k nemu prislúchajúcich vyhlášok, s akceptovaním potreby riešenia dopravných vzťahov a zmien v deľbe dopravnej práce, overenie právnych predpisov v praxi.
- Novelizácia legislatívy o územnoplánovacej dokumentácii a včlenenie dopravnoinžinierskej dokumentácii (DID) do tejto legislatívy, ako neopomenuteľného podkladu

pre územnoplánovaciu činnosť.

- Zabezpečenie adekvátnej odbornosti v rozhodovacích procesoch na všetkých úrovniach.
- Zjednotenie zákonných opatrení na ochranu verejných priestorov a dodržiavanie schválených regulatívov, sprísnenie sankcií pri ich porušovaní.
- Posilnenie odborných inštitúcií (Urbion, Útvar hlavného architekta - UHA, Útvar dopravného inžinierstva - ÚDI, a pod.), zamedzenie akceptovania politických rozhodnutí pri výstavbe dopravnej infraštruktúry bez preukázania ekonomickej, spoločensky prospešnej a ekologickej efektívnosti a negatívnych dopadov navrhovaných stavieb na sídla (výstavba diaľnic a rýchlostných ciest).

Dopravné plánovanie a súvisiace dokumentácie

- Súčasný stav obslužnosti a mobility našich miest vyvoláva stále sa zhoršujúce nielen dopravné, ale v plnom rozsahu aj ekologické podmienky pre všetkých obyvateľov, návštevníkov a užívateľov priestoru.
- Základnou príčinou tohto stavu je nedocenenie významu dopravného plánovania ako integrovanej súčasti územného plánovania.
- Dopravné plánovanie zabezpečuje primerané podmienky pre zabezpečenie prepravných nárokov v súlade s priestorovými a organizačnými možnosťami mesta, čím podmieňuje účinnosť opatrení na udržanie mobility mesta.
- Zložitosť riešenia dopravnej situácie v meste je podmienená špecifickým charakterom sídiel, v ktorých sa zákonite sústreďujú, rozdeľujú a križujú rôzne dopravné systémy a – na to sa zabúda – , sú tu prítomní chodci a cyklisti. bez umožnenia realizácie pohybu všetkých účastníkov premávky, by mesto nemohlo plniť svoje spoločenské funkcie.
- Podľa súčasného stavu rozdelenia povinností mestá majú zodpovednosť za riešenie funkčnosti miest a ich aglomerácií; teda sú príslušné pre odstránenie, či znižovanie nedostatkov v nimi riadenom priestore.

Kvalita riadenia a rozhodovania v doprave

- Prijíť legislatívne opatrenia pre
 - vytvorenie podmienok na umiestnenie potrebného počtu kvalifikovaných odborníkov v štátnej a verejnej správe, ktorá riadi a rozhoduje v oblasti doprav,
 - zabezpečenie dostatku priestoru a prostriedkov pri tvorbe aktualizovaných územných plánov všetkých stupňov pre riešenie dynamickej a statickej dopravnej sústavy, pričom tvorba dopravno-inžinierskych dokumentov (DID) musí byť súčasťou územnoplánovacej činnosti.
- Zabezpečiť menovité včlenenie dopravno-inžinierskej dokumentácie (ako rezortnej podkladovej dokumentácie) do nového stavebného zákona v časti územnoplánovacie podklady a do nového cestného zákona;
- Zabezpečovať vypracovania príslušných druhov dopravno-inžinierskej dokumentácie (DID), nadväzujúcich na schválenú ÚPD, podľa naliehavosti riešenia dopravných problémov najmä v mestách

Kvalita projektovania v dopravě

- Prijíť legislatívne opatrenia pre
 - vypracúvanie príslušnej dopravnej dokumentácie v oblasti plánovania, projektovania a riadenia dopravy na všetkých úrovniach správy (štát, región, mesto, zóna a ulica),
 - zvyšovanie odbornosti zástupcov štátnej a verejnej správy pracujúcich v sfére zadávania, posudzovania a kontroly kvality riešení dopravnej infraštruktúry a vybavenosti miest,
- zabezpečenie dostatku priestoru a prostriedkov pri tvorbe územných plánov všetkých stupňov pre riešenie dopravnej sústavy, pričom tvorba dopravno-inžinierskych dokumentov (DID), musí byť súčasťou územnoplánovacej činnosti.
- Zabezpečovať cez príslušné vysoké školy, spoločenské a stavovské organizácie zvyšovanie a rozširovanie odborných znalostí, využívanie zahraničných poznatkov a skúseností dopravných inžinierov, architektov a ostatných odborníkov, podieľajúcich sa na príprave, tvorbe a posudzovaní dopravných koncepcií a dopravnej infraštruktúry osobitne v sídlach.
- Zabezpečiť, aby najmä všetky väčšie investičné akcie v mestách a ich záujmovom území (priemyselné parky, obchodné centrá, obytné zóny, výškové budovy, veľké parkoviská, parkingaráže a pod.) museli vždy byť komplexne zhodnotené aj z hľadiska dopadov na parkovanie a kapacitu komunikačnej siete a priepustnosti v uzloch.

Odporúčané podmienky pre zlepšovanie mobility

Súhrn rozhodujúcich podmienok, ktorých splnenie zlepší dopravné podmienky a udržateľnosť mobility v mestách:

1. Stanoviť zásady celoštátnej dopravnej politiky na základe analýzy relevantných údajov o doprave, ako základných vstupov pre ekologickejšie riešenia trvalo udržateľného rozvoja sídel/miest.
2. Definovať podmienky a limity rozvoja jednotlivých druhov dopravy.
3. Rešpektovať nutnosť tímovej spolupráce a posilnenie objektívneho a odborného prístupu k zadávaniu, tvorbe a posudzovaniu ÚPD a DID.
4. Vytvoriť podmienky pre rozvoj výchovnej, vedeckej, teoreticko-výskumnej činnosti v oblasti dopravy s dôrazom na dopravnú problematiku sídel.
5. Posilniť koordinačnú a riadiacu činnosť miest zriadením komplexných odborných pracovísk (skupín), riešiacich udržateľnosť mobility mesta.
6. Zriadiť konzultačné a študijné pracovisko, spôsobilé poskytovať mestám/sídlam potrebné informácie, odborné poradenstvo, inštrukcie a usmernenia pre riešenie trvalo udržateľnej mobility na území miest a regiónov.
7. Upraviť finančnú politiku štátu, regiónov a miest/sídel v prospech podpory ich trvalo udržateľnej funkcie schopnosti.

Záver

Pre podrobnejšie rozpracovanie generálnych analýz a námetov na riešenie je potrebné zostaviť pracovné skupiny, ktoré by sa podrobnejšie zaoberali vybranou problematikou v oblasti udržateľnej mobility v mestách. Pracovné skupiny (pracoviská) by mali byť centrom týchto činností a súčasne konzultačným strediskom aj pre orgány verejnej správy.

Spracovatelia odporúčajú pri zriaďovaní a činnosti pracovných skupín využiť odborný potenciál príslušných stavovských zväzov, organizácií, asociácií a komôr. na Slovensku sú to najmä Zväz stavebných inžinierov /SZSI/, Spolok architektov /SAS/, Komory stavebných inžinierov a architektov /SKSI, SKA/ a Slovenská parkovacia asociácia /SPA/.

Vypracovali:

- Ing. Anna Kollárová
- Ing. arch. Arnošt Mitske
- Ing. Dr. Milan Skýva
- Ing. Rudolf Surový
- Ing. arch. Peter Vaškovič